بؤیوتموسن قوجاغیندا ایگیدلرسن
ایگیدلیکی سن دنیایا گتیرمیسن
آنا یوردو یووامیزسان آذربایجان
محمد اشراقی

آتالار سوزلری

آلله دان گیزلین دئییل بنده سیندن نه گیزلین!

آلله درد ده وئریب درمان دا!

آلله وئردیکجه بنده گومانا دوشور!

کؤتک بهیشتدن گلیب!

آلله ووران بنده نی پیغمبر عصاسی ایلا ورار!

آج آدامین ایمانی اولماز!

دینسیزین عهده سیندن ایمانسیز گلر!

آلله دان قورخمایان بنده سیندن ده قورخماز!

آلله قاباغینا قویوبدور!

آی میخی مسمار ائله ین آلله!

آز یارات آدام یارات!

یاشادان یاشایار!

تاری کیشی سوزه نه یه دوشوبدور!

بیلجه لر

بی بئله‌جه میسیری، بَی‌لر اونون اسیری: قیزیل

بی بئله‌جه میت داشی، یـان دیـردی داغـی-داشی: گول‌له

بی دامیم وار آغیز دولو یارماچا: آغیز-دیش

بی دامیم وار بی دسته اوت توتماز، قیرخ بـاش مـال توتار: قاریشخا یواسی

بی ائویم وار، نه گؤتی وار نه باشی: یومورتدا

بی اَیغی وار اوچ گؤزی: راهنما چیراغی

بی قوشوم وار آلاجه، اوچر قونار آغاجه، اؤزینه بـی ائو تیکر، نه قاپو قویر نه باجه: پیله قوردی

بی تاباخ آلما، سحره قالما: اولدوز

بی تندوروم وار، ایکی چؤرَی‌لو: جویز

بی تندوروم وار قیفیلدار، اونی آچَنده دونیا بـوتـون خبردار: اوروژدوغ

طنزدر امثال و حکم آذربایجان

*توی دئییبلر کی آدامین باغری چاتلاماسین.
*تویوق گلدی غاز یئریشی یئرییه جرجنک اولدو.
*تاخمامیش تاقیلدادیر.
*توخی ترپتمه، آجی دیندیرمه .
*تویوغو بوغدا آنبارینا سالسان دورار ائشینمگه .
*تییان دیبی دیر .
*جاندی بادیمجان دئییل.
*جانماز سویا چکیر.
*جبرئیل قانادی نین سسی گلیر.
*جددیمین سودا الی یوخدور!

قیا شعرلر

سندن نیشانه گوردوم

رنجدوزان

هر آن سنی اؤنوم ده باخدیم هایاینه گوردوم
هر یئرده هر زاماندا سندن نیشانه گوردوم
دونیایه من گلنده آغریملا آشیناسان
سندن سورا نه ییم وار یاد و بیگانه گوردوم

هوش باشلا باخدیم عشقه چیخدی هوشوم باشیمدان
عشقینده اؤزلوغومی بوتون دیوانه گوردوم
یانسین کول اولسون عاشیق عشقه گیریشسه بیلدیم
بونار ایله کول اولموش هر بیر پروانه گوردوم

درویش یاشارسا سنسیز وارلیقیندا داد اولماز
سن اولماسان بو دنیاده یمه ز سامانه گوردوم
لطفون اولوبدی شامیل هر گون منه ایلاهی
هر آن سنی اونوم ده باخدیم هایانه گوردوم

قارا مجموعه شیخ صفی الدین اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بؤلوم ۱۰ .
کلمات و تحقیقات

گئچمیش سایی نین آردی و...
بئیت :
آخر آن وادی خونریز به پایان آمد،
آخر این درد جگرسوز به درمان آمد.
بو بئیتین معنی سی بو دورکی :آخیر ،اول قان تؤکوجو واردی پایانا گلدی. عاقبت بو جیگر یئییجی درد، درمانا یئتدی و شخص گرکدیر کی حق سبحانه و تعالانین طریق مستقیمینده اولا. اگرافتان و خیزان داخی گئدرسه ،خلوص اعتقاد [لا] گئده و صوب صوابدان منحرف اولما . شاید کی اول ضعف ایله گئدرکن نا گاه بیر شهسوار یئتیشه ،فتراک عنایت ایله اونو باغلایا ،مقصودینه اتصال ائده .
فایده [۱۸]:
حضرت شیخ صفی الدین -قدس سره «-فاما الذین فی قلوبهم زیغ فیتبعون ما تشبه منه ابتغاء الفتنه و ابتغاء تأویله »آیتینده بویوردوکی :
..... فایده [۱۸]:
حضرت شیخ صفی الدین -قدس سره «-فاما الذین فی قلوبهم زیغ فیتبعون ما تشبه منه ابتغاء الفتنه و ابتغاء تأویله »آیتینده بویوردوکی : رخصت ایسته مه یین امور دنیایا و متشابهین عقبینجه گئتمه یین کی کؤنول زیغیندن دیر، یعنی قساوت قلب دیر ومیدان نفسی گن ائیلر و سالیک گرکدیر کی میدان نفسی دار ائده . اگر میدان نفسی دار ائتمه سه، قتنه ی طالیب اولار و گئری قالان کیمسه داخی فتنه بوراخار و تأویل طلب ائدر . دال بو دورکی اونون تأویلین بیلمز،الا حق-تبارک و تعالی -بیلرکی «وما یعلم تأویله الا الله والرسخون فی العلم .»
و علم ده راسخ اولاندان مراد، اهل حقیقت دیر. یعنی هر کیم حق تعالانی ادراک ائتدی ،جمیع علم اونا حاصیل اولار و جمیع اشیایا واقف اولار. لاجرم جمیع نسته نین تأوئیلی اونا ظاهر اولار.
بئیت :
رازی است درین پرده که بر اهل حقیقت ،
چون روز ،همه روشن و چون صبح عیانست .
بو بئیتین معنسی بو دورکی : بو پرده ده بیر واردیرکی اول حقیقته ،اول سیر،گون کیمی روشن دیر و صبح کیمی عیان دیر .
فایده [۱۹]:
حضرت شیخ صفی الدین -قدس سره «-فلا تخافوهم و خافون ان کنتم مومنین »آیتینده بویوردو کی بیر کیمسه کی حق تعالادان قورخار، جمیع نسته اوندان قورخار . کیم کی حق تعالادان قورخماز ،جمیع اشیا اوندان قورخماز .
آردی وار

آشنایی با مشاهیر آذربایجان

پروفسور حمید مولانا (جامعه شناس)
ادامه از شماره قبل و...

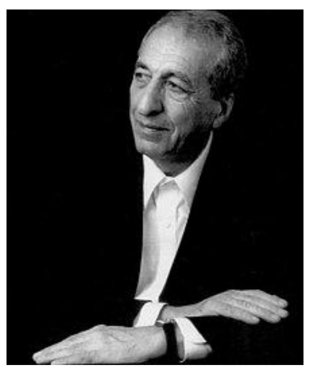

از جمله در دانشگاه امپریال کالج لندن، دانشگاه بارسلونا در اسپانیا، دانشگاه تمپرر و دانشگاه هلسینکی در فنلاند، دانشگاه کیئو و دانشگاه توکیو در ژاپن، دانشگاه الازهر و دانشگاه قاهره در مصر، دانشگاه مک‌گیل و دانشگاه کبک در مونترآل در کانادا، دانشگاه پکن در چین، دانشگاه ملی سئول در کره جنوبی، دانشگاه بوئنوس آیرس (کاتولیک) در آرژانتین، دانشگاه لاگوس در نیجریه و غیره. او از آغاز تأسیس دانشگاه امام صادق (ع)؛ در ایران با آن مؤسسه همکاری نموده و در احداث و برنامه‌ریزی و تدریس دورههای کارشناسی ارشد و دکتری دانشکده فرهنگ و ارتباطات و معارف اسلامی آن دانشگاه سهم اساسی داشته است و در بسیاری از دانشگاههای ایران و موسسات حوزه علمیه قم از جمله مدرسه فیضیه و مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) دعوت شده و به سخنرانی و تدریس مشغول بوده است.
(۱۰). او همچنین در بسیاری از آکادمی ها و انجمن های علوم انسانی و اجتماعی عضویت داشته است، مانند انجمن علوم سیاسی آمریکا، انجمن علوم اقتصادی آمریکا، انجمن روان‌شناسی سیاسی آمریکا، انجمن ارتباطات بین‌الملل آمریکا، انجمن آموزش و پرورش روزنامه‌نگاری و رسانه های جمعی و انجمن مطالعات بین‌المللی آمریکا و انجمن بین‌المللی جامعه‌شناسی.
پژوهش و تحقیق
در کتب تاریخی و درسی ایران تا سال ۱۳۴۲ شمسی (۱۹۶۳ میلادی) روزنامه وقایع اتفاقیه منتشره در زمان ناصرالدین شاه و نخست‌وزیری امیر کبیر بعنوان اولین روزنامه ایران معرفی میشد که در سال ۱۸۵۱ میلادی منتشر شده بود.
ادامه دارد

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نگارش: حسین متقی

به سرپرستی :سید محمود مرعشی نجفی

لغت نعمت الله

مؤلف :
نعمت الله بن احمد بن قاضی مبارک، رومی صوفیه وی مشهور به «روشنی زاده »(متوفای سال ۹۶۹ ه./۶۲-۱۵۶۱م).
موضوع :لغت /**زبان :**فارسی،ترکی عثمانی.
آغاز: «حمد بی قیاس و شکر باسپاس ،آن مالک بی همتایی را که ملکش بی انبازست و درگاه لطفش با بندگان مخلص باز....»
انجام: «یوهر :مثله ،یوهه :مثله،یویو : یویمک قوشی ،یویه :آرزومند ،یهه : مثله ،یهره :مثله .»
گزارش متن :فرهنگ لغات فارسی است که به ترکی شرح گردیده و دارای سه بخش :مصادر ،قواعد و دستور زبان فارسی دری ،نامهای جامد و مشتق می باشد . این لغتنامه از کتب :اقنوم عجم اثر: «حمید الدین سیواسی »،قاسمیه اثر:«لطف الله حلیمی » (متوفای ۹۲۲ه./۱۵۱۶ م)،وسیه المقاصد إلی أحسن المقاصد اثر:«خطیب رسم مولوی »از صوفیان سده ۱۰ه./۱۶م و ...گردآوری و بر اساس ترتیب کتاب اقنوم عجم،به مفتوح و مکسور و مضموم مرتب گردیده است . مؤلف کتابدار زاویه امیر بخاری در قسطنطنیه بوده است و این کتاب در کشف الظنون با عنوان :نعمه الله فی لغه الفرس ثبت گردیده است .
گزارش نسخه :
نوع خط :نسخ کاتب :مولانا محمد بن علی تاریخ کتابت:ماه ربیع الآخر سال ۹۸۶ ه./ژوئن ۱۵۸۷ عنوانها و نشانیها :شنگرف نوع کاغذ :فرنگی قدیم تعداد برگ :۲۶۳ تعداد سطر:۱۹ اندازه متن ۱۶/۵×۲۱/۵ س اندازه جلد ۲۴/۵ ×۱۷ س نوع جلد :تیماج قهوه ای ،مجدول به زر ،با ترنج بزرگ ضربی ،زمینه طلایی گل و بوته .
ویژگیهای نسخه :
در حاشیه تصحیح گردیده است . و گویا مصحح آن «شمس فخری »باشد که نامش در انجام نسخه آمده است ؛شواهد فراوانی از اشعار فارسی بر آن افزوده اند که می تواند بخشی از حاشیه نویسی محسوب گردد ؛روی برگ آغاز یادداشتی درباره کتاب مربوط به ماه شوال سال ۹۸۹ ه.؛تملک های «عمر بن عثمان ارض رومی »و «سید فتح الله بن سید محمد حلمی بمدینه سرور »با مهر بیضی «فتح اله صالح الهاشمی ۱۱۱۰۰؟)»مشاهده می شود . در انجام آمده که: «به روز جمعه ۲۱ ماه شوال سال ۹۸۰ ه. مقبله گردیده است »که قاعداتا با توجه به تاریخ کتابت [۹۸۶ه./۱۵۷۸ م]باید مربوط به نسخه مستنسخ عنه باشد .
أسماء الکتب ،ص ۵۱؛فهرست نسخه های خطی فارسی (منزوی) ،ج۳،صص ۲۰۲۲ -۲۰۲۰؛فهرس المخطوطات العربیه و الترکیه و الفارسیه فی مکتبه الغازی خسروبک بسراییفو فی البوسنه و الهرسک ،ج۷،صص ۴۱۸-۴۱۷،۴۱۶ ؛کشف الظنون ،ج ۲،ص ۱۹۶۵ ؛هدیه العارفین ،ج۲،ص ۴۹۷؛
«شماره ۹۷۵»

اوچ شاهزاده

گئچمیش سایی نین اردی و..
چونکی گؤردوم کی، بو قویون اتی تامی وئرمیر. دئمک بو باشقا هئیوان اولاجاق. سوروده ده ایتدن باشقا هئیوان اولماز. اودو کی، دئدیم بو یقین ایت اتی اولاجاق. پادشاه اورتانجیلا دئدی: - یاخشی، هله سن هاردان بیلدین کی، شراب اینسان قانیدی؟ - شاه ساغ اولسون، من شرابی آغزیما آلجاق منی بیر جور ایی باسدی. من اوندان بیلدیم کی، بو اینسان قانی اولاجاق. پادشاه اوزونو توتدو کیچیک اوغلانا کی: - یاخشی، بس سن نیبه هله ائله باشینداn یئکه غلط ائله دین؟ اوغلان دئدی: - شاه ساغ اولسون، دوزدو، منیم دئدیگیم یاخشی سؤز دئییل. آنجاق مسله بوراسیندادی کی، ائله دئیه سن ائله دی کی، وار. آخیر هرچند کی، بیز سنه دئمیشیک کی، بیز تاجیر اوغلویوق، آما یالان دئمیشیک. بیز سندن ده بؤیوک بیر پادشاهین اوغلویوق. بیزیم آتامیز گلن قوناقلارلا اوتورار، دورار، صؤحبت ائدر، آما هئچ خؤرک حاقیندا دانیشماز. آما سنین صؤحبتین ائله بو باره ده اولدو کی، آی نه بیلیم کوفتبوزباشی بئله بیشیرلر، دولمانی بئله بیشیریرلر، پلووون یاغینی نه واخت تؤکرلر، قایغاناغین شیره سینی نه واخت وورارلار. من گؤردوم کی، سن خؤرکدن باشقا هئچ بیر صؤحبت ائلمیرسن، فیکیرلشدیم کی، یقین بونون آشبازلا بیر قاریشیغی وار.

آردی وار

بنفشه

بنفشه گول تماشاسی غنیمت بیل کی بئش گوندور
ساتار معشوقه گول حسنون خریدار اول بو بازاره

یئغیلدی جانینا جانی، دمی عیسی نسیمی نین
وصال دردینه درمان ایرشدی جان بیماره

طنزشاعرلریمیز

بها الدین علیزاده

بها الدین علیزاده متولد ۱۳۵۳ شمسی بوده و در ۷ سالگی با خانواده به تهران کوچ کرده است.
وی از دوران ابتدایی به ادبیات و شعر علاقه مند شده است.
اگرچه تاکنون اثری از او به چاپ نرسیده ولی به گفته خودش اندازه شش جلد سروده در .. قالبهای ،گرایلی غزل و طنز ..دارد اسم پدر شاعر چوپان بوده و به خاطر آن هم تخلص چوبان اوغلو را انتخاب کرده است. نمونه هایی از اشعار طنز و انتقادی وی را میخوانید

قوشما

دییردین سن گئت سن دوء زه بیلمرم ،
گوردون منده گتتم هش داد اولمادی
باخما میوه سینه باخما تاغنا
نامرد بستان اکدی هش داد اولمادی

بوردان پول باشلادی حلبه شامه
گاهدان اینسان کمین گیندی جامه
چوخی علم او خود و قویدی عمامه
هیچ یره چاتمادی هش داد اولمادی

صاف پئرینن چوخدی دونیاد چالا
شیرین اوره ک وئرار اویما سن بالا
جوپان اوغلو ایسته دی بیرآد قالا
پوزولد و هر یئردن هش داد اولمادی

***قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی**

آذربایجان ادبیات تاریخینه بیرباخیش

-۶-۱۹-جو عصرین ایکینجی یاریسیندا ادبیات

گئچمیش سایی نین آردی و...
عبدالله عاصی (۱۸۷۴-۱۸۴۰م):عاصی مشهور قاسم بیگ ذاکرین نوه سی دیر . گنج یاشدا ایچگیه آلوده اولان شاعر کئچیردیگی مأیوس حیات ایله علاقه دار اولاراق اؤزونه «عاصی »تخلصونو سئچمیش و نوائی و حافظ تأثیری آلتینده یازدیغی غزللریله بؤیوک شهرت قازانمیشدیر . شاماخی شاعرلری اونو «سر آمد دوران و قبله عرفان »آدلاندیریردیلار.
سید عظیم شیروانی اونون حقینده بو سؤزلری یازمیشدیر :
نه عاصی، اول کی ،در عزتینده سید زار
غلامی اولماق ایله صاحب اعتبار اولاجاق
نه عاصی، اول کی، خیالی ،ره محبتدن
کؤنول سراچه سینه شاه تاجدار اولاجاق
صفا ایله گله جک نظم و نثری شیروانه
گؤروب او نظم لری ضوئی شرمسار اولاجاق
عاصی نین «گؤزلر »ردیفلی غزلی حقیقتا یوکسک شعر نمونه سی دیر :
ائدر سئحر ایله دائم بو خطا کانی قارا گؤزلر
کؤنول شهرینه یغما ترک ترکانی قارا گؤزلر
گئنه سلطان هندوتک ،سپاه خطه حکم ائتمیش
کی توتسون دور لعلینده بدخشانی قارا گؤزلر
غزال چینه بنزه تدیم بو جادونو خطا ائتدیم
کی اوندا کج نگاهین شیوه سی هانی قارا گؤزلر
ناکام(۱۹۰۵-۱۸۲۹م):
اسماعیل بیگ ناکام نوخالی صدرالدین بیگ عایله سیندندیر . تورکجه دن باشقا فارس و عرب دیللرینی مکمل اؤیرنمیش و شرق مدنیتینی یاخشی بیلن بیر شاعردیر .او«دیوان بدیع »،«خیالات پریشان »،«گنجینه ادب »،«لیلی و مجنون »،«فرهاد و شیرین »،«دؤرد افندی »و «لطیفه نامه »آدلی یئددی اثر تألیف ائتمیشدیر.
دیوان بدیع و خیالات پریشان غزل،ترجیع بند و ترکیب بندلردن عبارتدیر. گنجینه ی ادب ،لیلی و مجنون و فرهاد و شیرین اثرلری نظامی نین تأثیریله یازمیشدیر .
۳۱ منظوم «مقال»دان عبارت اولان گنجینه ی ادب اثرینی نظامی یه نظیره اولاراق «سؤز»ون مدح و تعریفیله باشلامیشدیر . لطیفه نامه ساده نثرله یازیلمیش شیرین لطیفه و مضحکه لردن عبارتدیر .
حاجی سید عظیم شیروانی :
سید عظیم شیروانی ۱۸۳۵ م ده شاماخی دا روحانی عایله سینده آنادان اولموشدور. آتاسی سید محمد شاماخی نین تانینمیش آداملاریندان ایدی. سد عظیم یئددی یاشیندا ایکن آتاسی وفات ائتدی ،سید آناسیله بیر لیکده داغیستانا کؤچوب یاقسائی کندینده آتا باباسی مولا حسین ین یانینا گئتدیلر . مولا حسین نوه سینی روحانی لیگه حاضیرلاماق اوچون اونا فارسجا،عربجه و ایلاهیات اؤیرتمه یه چالیشدی . بوندان سونرا سید عظیم تحصیلینی درینلشدیرمک مقصدیله نجف،کربلا،شام ،مصر، و بیت المقدسه گئتدی و شاماخی یا دؤندوکدن سونرا اوصول جدید ایله مکتب آچاراق خصوصی درس وئرمکله مشغول اولدو.
آردی وار